

Jak to vidí Luboš

úvodník |18| Jan Henyš, Ondřej B. Vinš, Luboš

Zeptali jsme se Luboše, jak to vidí. On odpověděl „Nu... Abych tak řekl... to je složité. Existuje několik pohledů a věc lze nazírat skrze různá prizmata. Je nutné poznamenat, že mnoho pohledů logicky vzato přináší široké spektrum možností interpretace. Podstatné tedy je dojít k interpretaci akcentující prostředí obecně sdíleného diskurzu nebo interpretaci redukující ambivalenci na co nejmenší míru. Do jisté míry tedy můžeme tvrdit, že ačkoli lze tento problém pojmout v celé jeho šíři, objevují se jistá metodologická úskalí, jež je třeba překlenout. V jistém ohledu je tak slepá ulička, do které jsme zdánlivě zabředli, pouze percepční chimérou, jíž musíme nastavit kritické zrcadlo. Pokud tak učiníme se vší důsledností, můžeme umožnit tento efemérní fenomén a problém se nám tak konečně vyjeví v plném světle. Nazřeme-li plný sémantický potenciál věci a nezanevřeme-li na kvantitativní ani kvalitativní hledisko nutné pro komplexní vhled do dané problematiky, můžeme dojít k finální konkluzi. V neposlední řadě tedy nelze nepoukázat na to, že to, co se tady tím vším snažím říct, je...“ a odešel k Vokýnku.

Program

09:00 sál spořitelny

Ztráty a nálezy. Glosy k poezii Fráni Šrámka, Jaroslava Seiferta a Ivana Blatného
přednáší doc. PhDr. Jiří Brabec, CSc.

14:00 sál spořitelny

Autor mého srdce
literárně-hudební pásmo
vstupné dobrovolné

14:00 zahrada Šrámkova domu

autorské čtení Aleny Zemančíkové
vstupné dobrovolné

15:30 dům s pečovatelskou službou

U mikrofonu Hana Kofránková
vstupné dobrovolné

16:00 Městské divadlo

Ideální hra
hrají členové souboru KLAP
vstupné dobrovolné

17:00 zahrada Šrámkova domu

autorské čtení Přemysla Krejčíka
vstupné dobrovolné

19:30 sál spořitelny

Modlitby a meditace o lásce a naději
připravili, přednesou a ozdobí Jitka Molavcová a Alfred Strejček
vstupné 120 Kč

20:00 Městské divadlo

Holub
tělesné pásmo
vstupné 30 Kč

22:00 zahrada Šrámkova domu

Nikdy nejsme sami
vstupné 60 Kč

Jídelníček

Oběd:

Frankfurtská polévka
Moravský vrabec, bramborový knedlík, zeli
Kuřecí roláda, šťouchaný brambor

Večeře:

Hovězí vývar s vejcem
Smažený sýr, vařený brambor, tatarská omáčka
Boloňské špagety sypané sýrem

Úča si čvachtala

reportáž |18| Eva Marková

Nač se zdržovat dlouhým úvodem: pokud platí, že jedním z leitmotivů Šrámkovy Sobotky je ochytrování a kultivace češtinářů, pak bych chtěla přednášek à la Pavel Šidák zažít pět do týdne! Za téma svého exposé si vytyčil místo a povahu lyriky v celku literatury – a důsledně se jej držel.

Ve zkratce (pokud byste měli zájem o podrobnější výklad, napište si Pavlu Šidákovi do Ústavu české literatury AV ČR o brilantní rukověť): antika neřadila lyriku do literatury, ale jednalo se o text zpívaný s lyrou, až později začala být lyrika chápána jako výraz prožitku, a to především milostného. K zásadní proměně chápání pojmu dochází v 19. století, kdy Baudelaire (podpořen především Mallarmém a dalšími symbolisty) lyriku odosobňuje. Důsledky jsou nasnadě: básně se začínají chápat jako něco, co je nutné vysvětlovat a čemu rozumí jen zasvěcení. Jinak řečeno: „normální“ lidé přestávají poezii číst, ve škole se pak setkáváme s jevem, pro který mají Němci krásné označení Lyrikabstinenz. A co teprve poezie fónická, absolutní, vizuální!

Dále: lyrika není bezprostřední výraz citu (spalování vášní neuvažujeme nad výstavbou sonetu, ukopnuvše si palec neklejeme rytmizovaně). Lyrika není apriorně určena subjektem, vždyť kdybychom chtěli lyriku definovat jako projev subjektivního zážitku/prožitku, museli bychom oslyšet modlitby, zaříkávadla nebo Nezvalovu Abecedu. Ideální lyriku tedy charakterizuje její atemporalita, nedějovost a jazykové gesto, zvuková stránka zde má převahu nad tou významovou – prozodie určuje gramatiku i lexikum, poezie je zbraní proti automatizaci jazyka.

Že je to všechno jasné jako facka? Ano. Že to všichni známe? Jistě. Na přednášce Pavla Šidáka oceňuji právě to, že se mu v devadesáti minutách podařilo shrnout základní teoretické poznatky soudobé literární vědy a podpořit je množstvím argumentů a především příkladů – protože kdybych přišla do třídy a oznámila třeba to, že „asyndetické připojení výrazně zvyšuje gradaci“, odměnila by se mi třída v lepším případě kyselými ksichty. Ale co když si to přeložím do češtiny a inspirována Šidákem se jim to pokusím vysvětlit na příkladu Psích vojáků?

Kdyby tak obsažných a vpravdě zábavných přednášek bylo na Sobotce víc, odjížděli by učitelé vyzbrojeni množstvím materiálu, z něhož mohou vycházet při přípravě vlastních hodin, a obohaceni pocitem, že je vlastně ohromně snadné vysvětlit jako epizeuxis, madrigal nebo gnóma, jejichž znalost stát po maturantech vyžaduje. První bé, těš se!

P. S.: Odhalíte, jaké vokalické a konsonantické řady jsou v titulku? A je to eufonie, nebo kakofonie?

U Šrámka doma

60 slov |18| Tomáš Chaloupecký

Trochu nahodile zavítala včera část redakce *Splav!u* na komentovanou prohlídku Šrámkova muzea. Průvodcem a komentátorem nám byl Mgr. Jan Bílek, jenž však neváhal využít vydatné pomoci Marie Sekeřové a dalších návštěvnic. Zhlédli jsme historický film, rozporuplně přijímanou expozici od Toy Box, kopie Čapkových a Špálových obrazů, Šrámkovu knihovnu a všechna vydání *Splavu*. Bylo to dobré, poučné a návštěvu doporučuji každému!

Krach na Urze

kontemplace |18| Zuzana Kubišová

V líném a slunečném pondělním odpoledni sešlo se na zahradě Šrámkova domu početné kulturychtivé obecenstvo k poslechu autorského čtení Milana Urzy. Poté, co moderátor Jiří Feryna představil očekávaní-plnému publiku ctěného hosta, a poté, co byla vyjasněna internetová slepá skvrna básníkovy minulosti (úkaz řečený Dědečkova tažná zvěř), začala se zahradou linout slova a věty ze sedmé kapitoly *Jeremiášova vzteku*.

Předčítaný text je plný lyrických obrazů (rozsypané třešně v zahradě; pa-prsek světla zabodávající se do melancholického srdce; omastek mlas-kající na jazyku a maso šplouchající v žaludcích; vůně dlaní zpocených hrou a létem) a popisuje hostinu uspořádanou marnotratníkem Fárou na Jeremiášovu počest a také líčí peripetie prvního setkání mladého Jeremiáše s Magdalénou, jednou z osudových lásek jeho života. Nicméně jakkoli se *Jeremiášův vztek* vyznačuje osobitou lyrikou a je kritický a ironický k jednorozměrné honbě za mamonem a k tomu, jak společnost staví proroky na piedestal, aniž chce vskutku porozumět jejich slovům, musím na těchto rádcích pominout jak ústřední téma letošní Šrámkovy Sobotky, tak obecné diskuse o angažovanosti v umění, a musím se věnovat souvislosti, na níž upozornil moderátor a která by možná zapadla, pokud by pondělnímu Urzovu čtení nepředcházela nedělní BarCamp o inkluzi ve školství.

Ve vybrané kapitole totiž mimo jiné Magdaléna, veteránka 1. třídy základní školy, vypráví zrzavému předškolákovi Jeremiášovi o úskalích, která na něj v září čekají ve škole. Zaprvé popisuje šikanu, které čelí děti, na nichž je na první pohled patrná jejich odlišnost. Mám na mysli popis trýznění, kterému je podle Magdy vystaven ze strany kluků její zrzavý spolužák a se kterým ona prý nemůže nic dělat, protože je holka. A co je nejhorší – jelikož se v Magdině vyprávění nevyskytují postavy vyučujících, musíme předpokládat, že učitelky a učitelé tuto šikanu nevidí nebo ji dokonce záměrně nechávají probíhat.

Zadruhé Magda Jeremiáše varuje před tím, jak jiné děti negativně reagují na zjevné poruchy chování. Mám na mysli situaci, kdy Magda Jeremiášovi oznamuje, že ostatním se nebude líbit, když bude divně mluvit, takže by bylo lepší, kdyby mlčel. Je totiž zcela nepodstatné, že z vašich úst zní prorocká slova, když nečekané a nekontrolovatelné Boží promluvy narušují interakce s ostatními.

Ovšem negativní praxe není jen záležitostí spolužáků a spolužaček. Ještě před nástupem do školy Jeremiáš ze strany dospělých zakouší, jak nepříjemné je, když k vám druzí přistupují na základě stereotypů o skupině, do níž patříte, místo aby vás poznali a následně respektovali vaše preference. Narážím na situaci, kdy si na hostině všichni pochutnávají na knedlo-vepřo-zelu, zatímco Jeremiáš automaticky dostane jen suchou skývu chleba, protože je přece jasné, že bude jíst stejně jako proroci, co žili tisíce let před ním.

Čtení Milana Urzy každopádně splnilo to, co má splnit každé autorské čtení, neboť v posluchačích a posluchačkách, kteří prózu Milana Urzy neznali, vyvolalo chuť si jeho knihu přečíst, a těm, kteří tvorbu Milana Urzy znají, ukázalo nové či méně známé dimenze jeho díla a života. Zároveň můžeme (chceme-li) první z pondělních autorských čtení chápat jako důstojné ztělesnění tradice Šrámkovy Sobotky, neboť *Jeremiášův vztek* můžeme (chceme-li) vnímat také jako osobité následování a rozvíjení Šrámkova lyrického i sociálně-angažovaného odkazu.

Pořad

hejt |18| Zdeněk Ježek

Nejtajemnějším ze soboteckých míst je bezesporu Dům s pečovatelskou službou. Zjistit jeho adresu skoro není možné, mnozí zasloužilí členové festivalové organizační čety tam nikdy nebyli a naprostá většina návštěvníků teprve ne. Jelikož upřímnost je chvályhodná vlastnost, tak upřímně říkám: po tom, co jsem zažil dnes, mě tam příště už nedostanou.

Z plakátu festivalu jsem se dozvěděl, že jdu na „pořad“, což bylo až bolestně výstižné žánrové zařazení. Nebylo to pouštění rozhlasové hry, nebyla to přednáška, nebyla to beseda, byl to pořad. Vidět to v televizi, řekl bych, že jde o teleshopping, takto se jednalo o amatérskou, dramaturgicky nepromyšlenou prodejní akci společnosti Radioteka.cz.

Moje naděje, že se dozvím něco o audioknihách, byla velmi rychle uhašena, protože jsem brzy pochopil, že se dočkám pouze několika puštěných úryvků, stesků nad nelegálním stahováním a technických detailů typu „vyrobit cédéčko je dražší než ho nevyrobět“.

Měl jsem původně v plánu napsat milý, nekonfliktní článek, který bude chválit a přinejhorším laskavě navrhopvat možná vylepšení. Vážně jsem chtěl, ale nejde to. Cítil jsem včera odpoledne hluboký žal při pohledu na to, jak špatně lze naložit s veskrze neškodným tématem, jakým jsou (audio)knihy. Zkusím své dojmy vyjádřit v bodech:

1. moderátorka (i když výraz „konferenciérka“ by byl asi vhodnější) nemusí být v euforii, ale aspoň by se mohla tvářit, že ji téma zajímá,
2. mohla by si dopředu zkusit, co bude pouštět, aby každou ukázkou neprovázel technický problém,
3. mohla by si připravit, co bude říkat,
4. mohla by se zamyslet nad tím, co je smyslem jejího pořadu a co si z něj mají diváci odnést,
5. mohla by si dopředu ujasnit, jestli chce vážně říci, že její organizace skrze audioknihy „zpřístupňuje literaturu mladým“.

Nutno alespoň uznat, že tento pořad byl pořadem moderním a nadčasovým, paní konferenciérka několikrát zasvěceně mluvila o zavedení formátu mp3 a zopakovala, že si u nich můžeme audioknihy i stáhnout a doma (jejími slovy „klasicky“) vypálit, ačkoliv prodej cédéček na Radiotéce stále výrazně převažuje.

O atraktivitě pořadu svědčí i to, že jsem byl nejmladším návštěvníkem; druhý nejmladší pak byl o dobrých padesát let starší. To by samozřejmě ještě nemuselo nic znamenat, starý páky jsou v mnoha ohledech mnohem více na výši než mladý pásci... Ale pokud se nepletu v odhadu, že většina diváků jsou zároveň i obyvatelé DPS, pak bych byl na jejich místě trochu našťvaný na organizátory, že jim tam nešoupli něco kvalitnějšího. Shrnutí: v sále bylo plno, z toho pohledu byla akce úspěšná. Talířek na dobrovolné vstupné byl i na konci prázdný, z toho pohledu byla akce neúspěšná. Jeden z obchodů s audioknihami si udělal reklamu, z toho pohledu byla (pro něj) akce úspěšná. Ztratil jsem hodinu a půl drahocenného času, který jsem mohl věnovat *Třem mušketýrům*, slunci, hermelínu nebo pivu, z toho pohledu si ještě teď rvu kadeře zoufalstvím.

Šoumání s kytarou

hejtíček |18| Jana Peterová

Nečekáni, nezváni zjevili se na dvoře Šrámkova domu a vyplnili prostor kreativním rapováním a zpěvem v rozsahu kvarty na pohříchu nekreativní témata. První polovinu produkce jsem si myslela, že se toto genderově i absencí výrazu vyvážené duo opravdu jmenuje Nejsme na programu, a alespoň pro to jsem jim byla ochotna přiznat základní stopy originality. Leč chyba lávky. Pak už zůstala jako důvod k setrvání na zahrádce jen masochistická zvědavost, zda ještě nějaká kulturní krmě veršotepců s kytarou překoná klobásu s majonézou a buržoazní máslo pod víčkem konzervy. Jediné, co mě v koutku duše trochu děsí, je myšlenka, zda by se to nakonec bytostnému lyrikovi Fráňovi nelíbilo...

Ledva

šolcárna |18| Antonín Sova & Petr Jan Vinš

Když ledva přišla na můj sad, vše ledva odkvétalo.
Tak nevrle a tulácky tu ledva slunce spalo.

Ó, proč tak ledva? řek jsem k ní. Vždyť ledva slunce na síti,
zvony mi ledva umlkly, jsou ptáci ledva ukrytí,
mé louky teskní vůní mdlou a ledva sešeřeny jsou
a přes přívoz ledva stíny jdou a všechno ledva je už hrou.

Že ledva odplouti chci kams na zelené ostrovy
a zdvihám ledva na stožár ty bílé plachty, lanoví.

Vás ledva z jara čekal jsem...
V obzoru ledva zvučel jas.
Já napjal struny z paprsků,
by ledva chyt se v nich váš hlas.

Nuž rcete, kde jste ledva byla?
A pod jakými zeměpásy?
Nuž, rcete, či jste ledva žila?
Kdo vám tak ledva zcuchal vlasy?

Kde ledva noci zpívaly vám v okna otevřená?
Má duše ledva toužila tím tichem uděšena.

Ted! Ledva nevzpomněl jsem snad,
vše chci tu ledva zanechat,
na plavbu bych se vydal rád,
jdeš ledva vadnout na můj sad?

Ledva tu slunce nehoří a nevýskají pohoří.
Nám ledva louky nevoní, zpěv ledva nezní v pomoří,
chci odplout sám a poslouchám
ty ledva pohádkové hlasy,
jdu ledva hledat království.

Kdo vám tak ledva zcuchal vlasy?

Cílové skupiny vz.

hejt proti vlastní vůli |18| Jiří Feryna

Lektor letošní poetické dílny, uveden Jiřím Studeným, měl včera autorské čtení. Inu... Ona dílna má co téma Poezie pro dětského čtenáře. Takové téma velmi zužuje cílovou skupinu případných čtenářů, posluchačů a kupujících. Do ní patří především děti předškolního a raného školního věku, potažmo dospělí-rodiče, kteří by své ratolesti chtěli kultivovat v oblasti poezie.

A právě tomuto tématu se Radek Malý rozhodl věnovat první – a co do rozsahu velice širokou – část svého čtení. Jenomže ouha – cílová skupina, totiž děti, na čtení značně absentovala. Přítomná Matylda Kučerová s kamarádkou Miou, věnující pozornost zejména panence Else, nevěnovaly Malého výstupu ani zbla pozornosti. První prezentovaná kniha *Kam až smí smích* se tak, minimálně z mého pohledu, nesetkala s výraznější odezvou. *Listonoš vítr*, druhá kniha, už měl co do přesahů a možností oslovení odrostlejších čtenářů a čtenářek větší úspěch. Podobná autorově prozaické (a dětské) knize *František z Kaštanu*, *Anežka ze slunečnic* už svými metaforami cílila opravdu na rodiče, kteří by chtěli své děti seznamovat s poezií už ne tak prvoplánově veselou. Celé „dětské čtení“ pak Malý ukončil právě úvodní básní posledně jmenované knihy.

Přítom básníkovy knihy „pro dospělé“ mají docela jiný účinek. V kulisách skutečného, tvrdě „zkušenostního“ světa kolísá autor mezi složitou metafyzikou a brutální realističností, která působí jako zbraň takové ráže, že by např. vrabce rozmetala sedmkrát: „Stihnout si stříhnout s vlastní smrtí selfie.“ Této roviny jsme se ovšem v případě Radka Malého nedočkali – proč? Po čtení Milana Urzy, bez servítek a ostychu znepokojujícího (ano, jeho čtení jsem moderoval, ale to mj. proto, že s jeho tvorbou mám bohatou zkušenost), odcházeli posluchači a posluchačky s otázkami, fotili si ho... Radkovi Malému se dostalo hromového potlesku, dle mého ovšem nepochopitelně – zaslouží si účinkující, který založí čtení na banalitách (ačkoli disponuje verši a básněmi, jež by položily na lopatky nejzatvrzejšího cynika) aplaus?

Pozor na rantl

reportáž |18| Jan Henyš

Na letních táborech bývá označován třetí den za kritický. Děti neposkakují a neběhají rychle, aby si nerozrazily čelo o vyčnívající kameny, a věnují se poklidným aktivitám. I koncertní program včerejšího podvečera se nesl v *čilautovém* duchu, aby si pod nápořem hudební smršti nikdo nerozrazil čelo o pódijní rantl. Čilaut kritického dne obstaralo uskupení Děti mezi rebrákama a sólistka vystupující pod jménem Katarzia. Zvuk Děti mezi rebrákama se v prvních vteřinách rozbublával v nekonkrétním zvukovém šoumání, pak ale z noisové pěny povstal do překvapivě konzistentní podoby vystavené na písničkářském podloží. Sporá instrumentace účinně souzněla s melancholií písňových textů. Překvapila mě pozoruhodná práce s gradací – zvláštním a nadějným pučením, které ale vždy vyústilo pouze ve své vlastní umlčení a stržení zpět do formy, ze které vzešlo. Hudební tvarosloví i textová složka se hlásily o silnou odezvu.

Katarzia pak nabídla hudbu přímou a *nahou*. Jedna kytara, jeden syntetizátor, ze kterého se valily v rytmických návalech basové motivy a nekompromisní elektroperkusivní údery. Do toho slovenské texty, které se v průběhu vystoupení otřepaly z intimních zápisků dívčího deníčku, aby propukly v přídrzlou a sebejistou profánní zpověď.

Odhalení podhoubí poklidně působících Děti mezi rebrákama a pozitivní znepokojení hudbou Katarzie nakonec nutí *čilautové* tendence v trávě sedícího na dvorku Šrámkova domu zcela přehodnotit. Snad se nikomu nic nestalo.

Potřebujeme Katarziu?

ohlasy čtenářů |18| Marie Jelena Zemanová, Daniel Tomio Veleba

Co to bylo? Může nám někdo z organizátorů vysvětlit, proč na festivalu našeho krásného českého jazyka vystupuje překombinovaná, překomplikovaná a afektovaná slovenská „umělkyně“?

Cožpak nemáme dost kvalitních českých písniček s melodií? Ta feťačka z Kliniky se usvědčila sama! (Viz slovo extáze v textu.) Vzhledem k aktuálnímu ohrožení naší nádherné české země záplavou uprchlíků je nepřijatelné nechat ovlivňovat přítomnou mládež havloidní vítačkou tohoto typu. Na festivalu jsou i učitelky. Co budou předávat naší mládeži?

Vrcholem „vystoupení“ bylo několikeré upozornění pořadatelů, abychom se ztišili. Proto vyhlášíme: CENZURY A UMLČOVÁNÍ UŽ BYLO DOST!!! VŠECHNY NÁRODY JSOU SI ROVNY!

P. S.: Ta paní, co vybírala vstupné, ať se laskavě vzpomene a dá radši veškerý výtěžek na Klokánky. Donekonečna víčka sbírat nebudeme.

Fußball

lyrika neliterární |18| Tomáš Chaloupecký

Než započne lynč, vězte, že „vše, co bylo pro mě důležité, jsem se naučil jako brankář fotbalového univerzitního týmu,“ tvrdil poněkud fulghumovsky Albert Camus. Fotbal je intelektuálně obhájen, můžeme pokračovat.

V šest let starém interview v České televizi pro změnu Miroslav Petříček hájil tezi, že fotbal je „drama pro drama“, jehož základním předpokladem je to, že „má pravidla, ale ne scénář. (...) V klasickém dramatu totiž čekáme na rozuzlení, které víceméně předpokládáme. Je to příběh, který má nějaký konec. Ve fotbale, právě proto, že tam ten scénář není, se cíl hry přizpůsobuje vývoji. Někdy je důležité uhrát remízu, i když jsem přišel na hřiště s tím, že chci vyhrát.“ V rozhovoru říká i mnohé jiné věci a za přečtení stojí už kvůli představě profesora Petříčka hrajícího fotbal.

Já chci ovšem dokázat, že fotbal je lyrika – či je v něm alespoň obsažena. Zde sáhnu po literatuře nejpříhodnější, totiž české Wikipedii, jež tvrdí, že „lyrika většinou neobsahuje děj, byť může obsahovat některé epické prvky, jako jsou náznak děje, postava a prostředí“. Přijmeme-li tuto tezi a od ní odvislé tvrzení, že čím méně těchto náznaků, tím více lyriky, není těžké přesvědčit sebe sama, že nejlyričtější fotbal se odehrává v dolní polovině české fotbalové ligy. Hra bez náznaku jakéhokoliv děje (šolichání a hra na plichtu – oproti remíze zásadní rozdíl!), bez postav (všechny obstojné postavy utíkají v dál, zůstávají jen truffaldinové) i bez prostředí (800 diváků na Dukle není prostředí, ale ostuda).

Dalším odrazem lyriky ve fotbale je mentalita fotbalového fanouška. Mnohé tábory fotbalových fanatiků se nezávisle na sobě prezentují samolepkami, na nichž stojí, že „fotbal je jen záminka“. Mediální domy a slušní, středostavovští Češi v tomto tvrzení vidí důkaz, že fotbaloví rowdies a hooligans a ultras a vlajkonoši jsou jen zvěř, jež se na fotbal chodí jen opít, nebo porvat, nebo vyřvat, případně tyto možnosti kombinovat. Kdyby však fanoušek chodil na fotbal jen kvůli předváděné hře, nechodil by na něj zpravidla vůbec nebo jen několikrát za sezónu. A protože i nejhorší mužstvo umí zahrát skvělý zápas a naopak vedoucí tým ligy dovede propadnout doma s předposledním a takovéto situace přicházejí zpravidla nahodile a neočekávaně, měl by tento fanoušek-labužník doma zůstat pro jistotu vždy.

Přesto i mimořádně kritičtí lidé na fotbal chodí. Někde více, jinde méně, chodí ale. Proč? Fotbal je mimořádně demokratický, přinejmenším z hlediska sociální stratifikace. Při rozhovoru o máločem jiném se mohou na stejné úrovni fundovaně bavit vysokoškolský profesor a baník dva roky před důchodem, majitel továrny na výrobu střešních oken a já.

Možná ještě důležitějším důvodem je ale – a budu teď nestydatě patetický – naděje. Nebojím se říci, že fanoušek chodí na fotbal kvůli ní, kvůli záchvěvům věčnosti, kvůli okamžikům, jež setrvávají mnohem déle než mžik oka. Sparta (fuj) je jediným českým klubem, jenž byl po celou dobu své historie úspěšný.

Zatímco všechny ostatní kluby mají historii lemovanou porážkami, z nichž tu a tam vysvitne záře a úspěch (pro Slavii 17 titulů, pro Lázně Bohdaneč 11 bodů v jediné prvoligové sezóně), historie Sparty je historie úspěchů, které jsou ve chvílích oddechu vystřídány neúspěchy, tj. druhými místy (a jedním dávným sestupem). Neříkám, že by snad spartané neuměli mít z fotbalu radost, výchovou i historickou zkušeností je jim však dáno, že se mohou radovat jen ze splnění povinnosti. Naopak my ostatní máme pole radosti neoranější a její lány širší, neboť slavná vítězství nejsou samozřejmostí. A tak si dokážeme mnohem lépe všimnout lyrických, zcela nedějových a z hlediska kontextu vlastně nepodstatných drobností. Návratu slavného odchovance do našeho týmu, směšné srážky dvou spoluhráčů, ptáka zoufale se snažícího uletět zpod střechy stadiónu. A hlavně: nosíme naději, že bude lépe – alespoň tak, jak už kdysi dávno bylo – a nesmíme zmeškat jediný zápas, protože mnohé z oněch lepších časů často déle než devadesát minut netrvaly.

P. S.: A proč Fußball? Protože, řečeno s Gary Linekerem, „fotbal je hra, kterou hraje dvacet dva hráčů a kterou vždy vyhrají Němci“. Mějme to na paměti i při zahradních disputacích o nejpravděpodobnějším vítězi letošního evropského šampionátu.

Bratr smutek a kmotra smrt

nad Splavem |18| Ondřej B. Vinš

V první strofě Šrámkovy básně Bratr smutek se lyrický subjekt zpovídá ze své záliby ve hře v kuličky, oblíbené to kratochvíli dětských let. Rovněž hra na válku („a když jsme válčili, byl jsi již se mnou / vzal jsi mi radost z dřevěné šavličky“) je častá. Smutné je, že sám autor básně dostal i šavličku opravdovou. Vraťme se však k básni. Po prvotní expozici smutku lyrický subjekt na dětské hry zanevřel a rozhodl se „po proudu šavličku pustit a snít“. Splavový motiv řeky se tu vyjevuje jako krutý ukončovatel dětské imaginace.

Konec dětských her s sebou přináší i zbrusu nový element: „Za stromy ukryté dívky kol zvaly.“ Heideggerovský pocit úzkosti však již nelze zvrátit – lyrický subjekt začíná pomalu chápat, že ač třeba jedináček, bratr smutek mu bude doživotním partnerem. Ve čtvrté strofě nalézáme známou metaforu smrti jako domova – „a tiše šeptaje: vraťme se domů / prstem jsi ukázal hřbitovní zídku.“ Nemoha se s tímto smířit, hledá lyrický subjekt možný únik. Věren své touze rozsévače, snaží se najít klid v úrodných klínech. I tam ho však bratr smutek nalézá: „Hledaje jinou, nalézám stále / věrnou tvou, nad všechny věrnější ruku.“

Zbývá jen jediné – stát se rybářem a v tichém očekávání úlovku meditovat nad nevyhnutelnou smrtí: „Nad jedním splávkem dřímotně bdíme.“ Teprve nyní, po přijetí smutku jako faktu, nalézá lyrický subjekt kýžený pokoj.

Nad dobovým přijetím Šrámkova Splavu II.

hyzdorie |18| Jan Smolka

V cyklu recenzí a reflexí prvního vydání Šrámkova Splavu se tentokrát zastavíme u článku z pera Františka Sekaniny (1875–1958), českého prozaika a literárního kritika. Text vyšel v Národní politice dne 19. 10. 1916. Praví se, že Sekaninovy recenze byly zásadně pozitivní a že s tímto přístupem u některých autorů narážel. Nicméně na to, zda se naplní Haškovo „Koho chválí Sekanina, z toho (Jindřich, pozn. JS) Vodák sekaninu udělá“, si ještě musíme chvíli počkat...

Písennictví.

Píše Fr. Sekanina.

(...)

Krásná lyrická kniha Fráni Šrámka, jeho „Splav“ (vydaný v rozkošném vydání vázaném do pergamentu v osvědčených dílnách p. Jelínkových) na nejednom místě přináší nám přímé ohlasy z ovzduší válečného. Jednu, dvě takové básně citovali jsme u příležitosti referátu o Jiřinově publikaci „Čeští spisovatelé vdovám a sirotkům našich vojinů“ (viz Nár. pol. ze 2. července t. r.), kam Šrámek též přispěl. A byly to básně z nejčistších, nejvroucněji pojatých a procítěných celým srdcem tohoto opravdového poety, jenž umí se do básně rozdati celý, proměnit všecken svůj dětinně vroucí cit v jímavý, kouzelně podmanivý obraz, v planoucí slovo a živý, proudící rytmus krve. „Splav“ má celkem jen třicet básní, z nichž mnohé jsou zcela drobné popěvky, ale jsou mezi nimi dobré dvě třetiny čísel, na jaké nezapomínáme a ke kterým se radostně vracíváme znovu a znovu. Z generace Tomanovy a Kříčkovy, Šrámek má mnoho společného s oběma lyriky; především čistotu a jas, něhu i vroucnost jejich přízvuku lyrického. Je dětinně něžný, dětinně rozvroucnělý, dětinně oddaný každé laskavosti, jež se mu stala údělem v pohnuté době utrpení. „Cestou z bojiště“ vzpomíná drobného polského dědouška, jehož „vozíku přeubohého“ byl po dva dni a dvě noci hostem, vzpomíná horečných rozmluv na slámě se symbolickou „překrásnou paní“, vzpomíná chvílek, kdy Poláček tiše si zpíval, když hořela ves; a končí:

Za jeho koníčka též, Pane, prosím.
Byl malý, hubený. Pohledem něžným a kosým
objal mne tenkrát, zařehťal nyně.
Dej se mu, Pane, pást v nebeské nivě...

Šrámek má hluboce jímavé a hluboce prohlédající oči pro každý cizí smutek života a pro každou bolest. Lidé i příroda, zklamaní milenci i klamající milenky, podzimními dešti bičovaná země, roztoužený vojáček v poli, neznámý mrtvý v rakvi – vše umí jej dojmouti smutkem, který se těžce, drásavě sděluje všem okolním duším. A při tom pln bratrské oddanosti druží se k nešťastným vyvržencům života, k nešťastným opuštěným lidem, ba i k vlastnímu neštěstí. A v jakých krásných obrazech umí mluvit!

Já nejsem žena, já jsem strom.
Někdo mi jaro dal, odešel.
Nevíte, lidé, o někom,
kdo by mi větve podepřel,
já jsem tak těžka svým plodem...!

zpívá v básni „Advent“. Jinde promlouvá k „Milence v dubnu“:

Živá, neživá, netrpělivá,
a novou zas bouřkou jako bys odletět chtěla,
tisíc rouch svléknu, neshledám těla,
a tvůj sen, nevím, kde přebývá...

Šrámek, z rodu snílků, miluje i čistou, bílou, jasnou vidinu pohádky, mazlí se s bílými koni na širých lukách, s ovečkami a bílými beránky, jež se mu zjevují při každé vzpomínce na rodné městečko, mívá vidění tančících žinek v stříbru kapradí („Jarní poutník“) a v překrásné, pololegendární, polosymbolické pohádce-básni „Kdybych byl pastevcem koní“ zpívá o vysněném koníkovi:

Krásně by mluvil, jak v hrdle by studánku měl,
i jménem snad nazval mne: Františku, pastevče koní,
vzkazují bratří tví, jako ty pastevci koní,
u ohňů nočních že přepad je veliký žel,
už ani nepějí, hlavy jen kloní,
líto jim sebe je, líto jim koní,
budeš-li zpívati, za ně bys za všechny pěl...

Je to jedna z nejpěknějších, lyricky nejčistších básní sbírky.

(Příloha *Národní politiky*, 29. října 1916)

Šrámkovo lyrické bingo

analytikovo okénko |18| Josef Šlerka & redakce

Znáte bingo? Většina jistě ano, my jsme si pro vás připravili jeho mírně upravenou verzi nazvanou Šrámkovo lyrické bingo.

Pravidla soutěže:

1. Ve svém časopise naleznete vloženou tabulku se slovy, která se vyskytují v Šrámkově prvním vydání *Splavu* (k dostání po Sobotce v rudých instalacích).
2. Vaším úkolem je nalézt slova z jednoho libovolného sloupce či řádku ve sbírce *Splav* (1. vyd.) a sdělit nám, který řádek či sloupec jste si vybrali a v jakých básních jste našli patřičná slova.
3. Vyhrává ten, kdo bude potřebovat menší počet básní k vyškrtání řádku či sloupce.
4. V případě rovnosti počtu básní bude rozhodovat los.

Vítěz dostane sbírku plakátových pohlednic.

Seznam básní i se slovy z patřičného řádku či sloupce dodejte do redakce *Splav!u* (splav.redakce@gmail.com; anebo v prostorách dětské knihovny).

Nábor do dílny

inzerce |18| organizační výbor

Peťa, 12 let: perfekcionista, neustále se ptá na to, co bezpečně ví, nebo na to, co naprosto nesouvisí s probíraným učivem; nikdo se s ním nechce kamarádit, musí mít vždycky pravdu, neustále poučuje – učitelku, rodiče, děti; z písemky pak dostane pětku, pokud ji vůbec dopíše. Ale přitom je to kluk, který toho ví spoustu o středověku!

Martin, 8 let: neposedný, urážlivý, vykřikuje v hodinách, je sprostý, dělá obličej; když něco neví, tak je navíc ještě drzý; říká o sobě, že je na nic, pak ale zase dělá mistra světa; čím je unavenější, tím víc zrychluje; když mu člověk něco vytkne, tak uteče; nic ho nebaví, v klidu sedí jen s tabletem. Ale přitom je to kluk, který doma hodně pomáhá mamince s postiženou sestrou.

Šárka, 10 let: hodná, snaživá, zakřiknutá, nic jí kloudně nejde – není hezká ani zábavná, neumí pěkně zpívat ani malovat, průměrně tancuje; pořád při čtení slabikuje, je nervózní; nejí; na všechny žaluje; pořád brečí, že se jí někdo směje; je to taková šedá myš. Ale přitom je to holka, která by chtěla být baletkou.

Znáte takové, kteří mají spoustu NE a málo ALE?

Je hodně žáků, kteří se neumějí učit z běžných učebních materiálů. Ne proto, že by šlo o učebnice špatně metodicky vedené, odbyté a nevytvářející praktiky vyučujícími ve školách nejrůznějšího typu. Každý žák je ale jiný, každý potřebuje něco jiného. Něco zvýraznit, něco vypustit, změnit zadání, detailně vědět, co má dělat. Jeden to a jiný zase ono. Jsou ale pravidla, která platí pro všechny žáky, kteří neprospívají v běžné škole, nebo v ní prospívají s obtížemi. Někdy je řešení jednoduché, ale prostě už se nehodí. Tohle už přece musí zvládnout sám! Ale nezvládá.

Vezměme si list z učebnice, čistý papír, nůžky a lepidlo a pojďme si prakticky ukázat a vyzkoušet, jak by měl vypadat učební materiál pro Peťu, Šárku nebo Martina. Pro naše konkrétní děti a žáky, které učíme konkrétní předmět doma nebo ve škole, konkrétní den v roce. Jak bychom jim mohli pomoci pustit na svět jejich vědomosti, podpořit je v tom, v čem jsou dobré, a pomoci jim v tom, v čem kulhají? Pojďme si udělat vlastní učebnici. Naše děti nám za to stojí!

Dílna pod vedením lektorky-speciální pedagožky Hany Zobačové, která má s tvorbou speciálních výukových učebnic bohaté autorské zkušenosti, se uskuteční ve čtvrtek a v pátek 7. a 8. 7. od 14:00 v malé počítačové učebně sobotecké základní školy. Zájemci o dílnu se mohou hlásit v „Íčku“ či u Lukáše Novosada (607 912 245), Samuela Bachmanna (605 486 884) nebo Vojty Diatky (606 361 716). Přihlaste se, neprohloupíte.

Mladý muž pronásledoval dívku

paparazzi okénko |18| Edmunt Slizský

Na zahájení festivalu jsme byli svědky seznámení dívky Renaty, pozdně příchozí anti-poetičky, s mladým lyrikem Čestmírem.

Dnes byli oba spatřeni na zahradě Šrámkova domu. Po společném posezení na lavičce se Renata nechala přesvědčit k vystoupení na jevišti.

To však nedopadlo podle představ a mladý muž musel dívku pronásledovat kolem kostelních zdí.

O dalším průběhu této kauzy vás budeme informovat.

To tenkrát, když...

anonce |18| Jan Smolka

Milí čtenáři! Přicházím, abych vám zvěstoval dobrou zprávu. Na internetových stránkách Šrámkovy Sobotky můžete už delší dobu nalézt v rubrice Historie festivalu seznam všech témat ročníků od počátků po naše časy. V posledních dnech jsme začali zařazovat i denní programy. Můžete tedy klikat a zkoumat, kdy a s čím poprvé přijel do Sobotky Luděk Munzar, kdy a o čem přednášel ten-a-ten, kdy a kdo hrál Zahradní slavnost a kdy Dana Medřická četla v kostele z knihy *Ester*. Měli bychom k vám ovšem dvě prosby.

Za první. Jde o ruční práci, takže pokud nenajdete právě ten svůj ročník, prosíme, mějte chvílku strpení. Na přípravě dalších údajů pilně pracujeme a zanedlouho tam to své určitě najdete.

Za druhé. Nikdo není dokonalý, ani lidé, ani údaje. Máte dojem, že je něco špatně? Něco chybí? Byla změna v programu, kterou jsme nemohli z tištěných podkladů zachytit? Řekněte to v MKS Sobotka a informace o dějinách festivalu budou o to lepší. Zvláště bychom stáli o podklady k 10. ročníku (1966).

Na závěr tedy internetová adresa: <http://www.sramkovasobotka.cz/historie-festivalu>

P. S.: V zahradě Šrámkova domu jste si jistě povšimli výstavy starých programů v pohlednicovém formátu. Programy můžete obdivovat i v mezaninu spořitelny a ve Šrámkově domě! Děkujeme Josefu Šlerkovi za instalaci i za wordcloud na včerejší titulce *Splav!u* zachycující názvy jednotlivých ročníků.

Sobotka na dálku

dopisy čtenářů |18| Tereza Šmejkalová

Jak se postupně proměňuje věkové spektrum, rodinná situace a životní světonázor festivalových účastníků, objevují se i nové služby, aktivity a body programu – jim na míru. Sportovci si nyní mohou organizovaně zazávodit, hipsteři vypít svou fairtradovou kávu, i malé děti už mají vlastní dílnu a batolata alespoň hřištětko na zahradě – ale jedna

skupina šrámkovců zůstává stále politováníhodně opomenuta. Jak si mají festival užít šestinedělky?

Chcete-li se zúčastnit Šrámkovy Sobotky z bezpečí svého domova, určitě se nedostanete do situace, kdy byste nevěděli, kterému z kolidujících bodů programu dát přednost. Žádný z pořadů není živě streamován po internetu. Natáčel-li opět někdo alespoň zahájení ve spořitelně, z festivalového webu to nelze zjistit, natož se k onomu záznamu dostat. Přednášející na BarCampu určitě nemluvili bez slajdů – proč se žádné nearchivují? U dílen není zmiňována možnost absenčního studia; jediný alespoň vzdáleně vhodný produkt ve festivalovém e-shopu je čestný doktorát (čti: 99 Kč za nic). On-line program není prolinkován k osobním stránkám vystupujících, na výstavy zde nejsou obrazové upoutávky a twitterový účet ŠS místo reprodukce aktuálního festivalového cvrkotu jen repostuje fotky z Facebooku.

Co tedy zbývá? Celkem dobře lze realizovat návštěvu Šolcárny, posezení v cukrárně, na Poště či na zahradě a vzpomínání na minulost. Básníkův rodný dům má chvályhodně bohatý a aktuální web, stačí tedy poprosit někoho, ať vám venku ulomí větev ořechu, pověsit si ji do okna, aby listím povíval vítr, kliknout na virtuální prohlídku statku – a jste skoro tam. Obdobně si můžete uvařit česnečku (a v závislosti na požadavcích spolustolovníků si ji přinést dříve či později), naložit hermelín či otevřít (nealko) lahev a k tomu sjíždět facebooky mobilnějších šrámkovských kamarádů. (Míša řez ze Stázy je pochopitelně nenahraditelný, ale vždycky se můžete aspoň hodně přejíst čokolády.) Pokud jde o vzpomínání, život v minulosti ke Šrámkově Sobotce prostě patří, což našťastí reflektují i oficiální weby – fotogalerie na Flickru končí rokem 2015, videoarchiv na Youtube rokem 2014. Obojí je ale bohaté, jak se na vzpomínky sluší, a lze zde strávit mnoho hezkých chvil s mladším já sebe i přátel – tak, jak to máme všichni rádi.

Že to zní jako recept na záprdovatění, nehodný dravého splaváka? Ale kdež – vždycky ještě můžete v noci kouknout na Google Drive, jak jdou obtahy, a třeba si i sami napsat nějaký ten článek. (Že píšete o něčem, na čem jste nebyli, to ve *Splav!u* nikdy nikomu moc nevadilo.) A hlavní důkaz, že se s vámi vlastně nic nezměnilo? Ani letos se nevyspíte – pokud vůbec, tak rozhodně ještě méně než dříve v redakci.

Tajemství soch na spořitelně

pábení |18| Hana Prokšová

Přestože se v sobotecké spořitelní budově, lemované hlavními festivalovými stezkami, koná mimo jiné entrée celého šrámkovského festivalu, mnozí návštěvníci tuto budovu míjejí bez hlubšího estetického zájmu. Jeho obvodová zeď je roubená čtyřmi sochami. Trocha korektní historie: budova okresní záložny hospodářské byla postavena roku 1929 architektem Františkem Jandou, sochy jsou pak dílem Rudolfa Březy. Jeho tvorba nejspíše došla uznání, takže jen o rok později podobně osochal i zdi banky v Roudnici nad Labem. Tam už své hrdiny ovšem spároval, hochům načechral muskulaturu a osmdesát let předtím, než to začalo být instagramovou nutností, vymodeloval lodníkovi i husté ochlupení v podpaždí. Všechny sochy, bez ohledu na proklamativní genderovou vyhraněnost, mají jednotné obličejové antického poloboha. Feminním postavám se bojovně tyčí hroty bradavek (tohle über klišé jsem kdysi kdesi četla) přes velejmnou tkaninu kamenných blůziček. Sem tam kosa, snop, úl, provaz nebo kormidlo.

Kámen ale nemusí strnout navěky, na zdech sobotecké záložny se totiž dějí příběhy. Když půjdete od Šolcova statku, jako druhá je ke zdi připoutána ženská postava. Na kamenném předloktí se jí zabydlely vlaštovky, malé hnízdo v rukou věčné budovatelky státu, obce a rodu. Dost poezie. Ta socha drží selfie tyč. Míří si jí pod sukni. A pod sukni se dá fotit vcelku omezený repertoár motivů, že ano. Ať už od ní pohlédnete vlevo, nebo vpravo, při troše chtění se vytesané paže sousedících mužských postav ztrácejí v jejich klínech. Možná jim dáma v jejich středu rozesílá po stříbrném větru obrázky svého podsukní a jejich srdce z kamene pod tou krásou jihnou. Tím se končí subtilní příběh o věčné touze spořitelních soch utvořit jednu sousoší. Láska má přece mnoho podob, tak co jako.

O inkluzi ve Splavu

polemika |18| Tereza Dardová, Jakub Fiala

Splav! čteme rádi a na pondělní výtisk se každý rok těšíme dvojnásob. Dočítáme se v něm totiž o BarCampu, kterého se účastníme už od prvního ročníku v roce 2013. Přestože ne vždy mají redaktoři stejný názor na příspěvky jako my, dokážeme ocenit břitké texty s inteligentním humorem, tak jak jsme na ně od redakce *Splav!u* zvyklí. Pravidelný sobotecký věstník byl odjakživa místem, kde mladé talenty zkoušely své štěstí před očima náročného čtenáře.

Reportáže z pera Zuzany Kubišové a Hany Prokšové z nedělního BarCampu (s názvem Kluze! In? nebo ex?) jsou ale bohužel nezdařilým pokusem o profesionální výkon. V první řadě jim chybí jasná názorová orientace, oba texty jsou stručně řečeno ploché. Leží před námi nic neříkající, v mnoha momentech nepřehledná hmota, která nepřináší žádnou myšlenku, žádné sdělení. Namísto kritického přístupu je nám servírován nudný výčet. Dostaly se snad do tisku jakési prefinální verze? Bez stylistické korektury? S odstavci tvořenými jednou větou? Se souvětími tak složitými, že je musíte číst třikrát a nahlas a stále si nejste jistí jejich významem? Přestože vyzněly oba texty pozitivně, dali bychom přednost dobře napsané konstruktivní kritice.

Jistě, ne každý redaktor své řemeslo zvládá. Jistě, může být mladý a nezkušený. Jistě, měl by mu být dán prostor. Ale není právě od toho v každém periodiku editor? Na výkonu reportérek je tedy nakonec nejvíce zarážející, že jej někdo otiskl. A jak se takové texty mohly dostat přes šéfredaktora Jiřího Ferynu? Proč jim byly věnovány dvě strany v popředí a brilantní text Antonína Handla se krčí až vzadu?

Splav!e, kam tě inkluzivní proud zanesl?

#aToProtiFerynoviNicNemame

Laudatio básníkovi III.

chtěl bych tě |18| Silvie Mítlenerová

Prošli jsme s Fráňovým veršem už mnohá místa bližší i vzdálená. Kdo se ale skrývá za tajemným osobním zájmenem v akuzativu? Pro dnešek se zaměříme na jeho či její garde.

Chtěl bych tě potkati s Nelly,
škoda že s Pájou už jeli.

Chtěl bych tě potkati s Christovem,
tak mezi Stázou a hřbitovem?

Chtěl bych tě potkati s Lomozem
v kavárně s nonstop provozem.

Chtěl bych tě potkati se Šlerkou,
břich bych mu přeštil utěrkou.

Chtěl bych tě potkati s Evou,
udělat jí to pak levou.

Twitter recenze

#dovolena

V celým Českým ráji už jsou jenom dva volný pokoje. (Pavel Zajíc)

#splav

Já kdybych to předtím čet, tak bych sem asi nikdy nepřijel. (Josef Šlerka)

#sireny

Přijel autobus s Pražákama? (Eva Marková)

#splav!

No nemyslete si! My jsme rádi, že to píšete! (sobotecká odběratelka)

#ledva

Ta Čundr Country Show se tady nějak rozmáhá. (Eva Marková)

#radekmaly

Já jsem velmi pro děti, dokonce jsem o tom napsal hodně textů. (Petr Jan Vinš)

#radekmaly

Ať čte, ale ne to, co napsal. (Silvie Mitlenerová)

#vokynko

Zeleninová polévka je moc dobrá. Pro děti je myslím vhodnější než poezie Radka Malého. (Vít Prokopius)

#katarzia

Až na ty chrousty dobrý. (Michal Sedláček, chroustofobik)

#katarzia

Tak aspoň se to vejde do jednoho Renaulta Clio, jsem ho viděl, se slovenskou značkou. (Ondřej Černoš)

SPLAV! - Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník
Vychází v Sobotce během 60. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od
3. do 10. 7. 2016. Cena 15 Kč.
Vydává spolek SPLAV!, U Studánky 5, 170 00 Praha 7, IČ 26674122.
MK ČR E 15812
splav.redakce@gmail.com

